

Handreiking

Herkennen van radicalisering bij minderjarige vluchtelingen

Minderjarigen zijn in het algemeen meer vatbaar voor radicale ideeën en boodschappen. Zij bevinden zich in een levensfase waarin ze een eigen identiteit moeten vormen, gevoelig zijn voor groepsdruk en meer moeite hebben met het weerstaan van impulsen¹. Ook binnen de vreemdelingenketen kunnen minderjarigen in het proces van radicalisering betrokken raken. Wat kan je als jeugdbeschermer of jongerencoach dan doen? En wanneer schakel je hulp van buiten in? Radicale denkbeelden kunnen schadelijk zijn voor de minderjarige en het toewerken naar toekomstperspectief in de weg staan. Het is van belang om zorgen rondom radicalisering tijdig te signaleren zodat indien nodig adequate begeleiding of ondersteuning geboden kan worden om zo verdere radicalisering te voorkomen.

Context alleenstaande minderjarige vluchteling

De alleenstaande minderjarige vluchteling, maar ook het vluchtelingenkind met ouders, heeft op enig moment zijn eigen vertrouwde omgeving moeten verlaten. Hij moet zich vervolgens in een voor hem geheel nieuwe sociaal-maatschappelijke en culturele omgeving verder ontwikkelen tot zelfstandig volwassene en zich daar ook toe verhouden. De sociaal culturele ontworteling, de geringe kennis van en inbedding in de nieuwe omgeving, het ontbreken van de familiale bescherming en de vreemdelingrechtelijke positie maken de jongere kwetsbaar².

Voor de jeugdbeschermers en jongerencoaches van Nidos betekent dit dat zij oog moeten hebben voor een breed spectrum aan mogelijke risico's die de ontwikkeling van een minderjarige negatief kunnen beïnvloeden. Het vluchten vanuit het land van herkomst waar vaak sprake is geweest van conflict en/of deprivatie op verschillende leefgebieden, kan een bedreiging vormen voor de identiteitsontwikkeling. Dit komt door blootstelling aan onzekere situaties, mogelijk (oorlogs)geweld en andere ingrijpende gebeurtenissen. Daarnaast bestaat het risico op verdere traumatisering van deze minderjarigen als gevolg van hun vluchtelingenstatus, (re-) integratieproces in een nieuw land en cultuur en langdurige scheiding van hun belangrijkste hechtingspersonen.

Deze risicofactoren kunnen de minderjarige vluchtelingen kwetsbaar maken voor onder andere buitensluiting, uitbuiting en onvoldoende sociale identificering met de samenleving. Ook radicalisering kan een risico zijn op de korte en lange termijn. Of het nu gaat om opgegroeid zijn in een geradicaliseerd milieu, het in aanraking komen met ronselaars of het zelf ontwikkelen van extreme idealen. Het hebben van radicale denkbeelden kan schadelijk zijn voor de minderjarige en deze bedreigen in de ontwikkeling. Daarom is het van belang te weten wat radicalisering is en hoe je zorgelijke signalen herkent.

Wat is radicalisering?

Radicalisering is het proces waarbij een persoon (of groep) steeds meer bereid is om de gevolgen te accepteren van de strijd voor een samenleving die niet overeenkomt met onze democratische rechtsorde. Een jongere die geraakt is of geraakt wordt door radicaal gedachtegoed kan steeds verder groeien in de richting van (gewelddadig) extremisme. Een jongere kan geïnspireerd raken door en gaan geloven in een extremistisch wij-zij verhaal. Vervolgens kan de jongere daar steeds meer persoonlijke consequenties aan verbinden en zelfs geweld verheerlijken om zijn idealen te bereiken³.

Er zijn meerdere beschrijvingen van radicaliseringsprocessen, waarbij de een nadruk legt op psychologische factoren en de ander op sociologische of economische factoren. Omdat radicalisering een grillig en dynamisch fenomeen is, zeker bij jongeren, zijn deze beschrijvingen niet op alle situaties toepasbaar. Er is dus geen checklist om radicalisering te herkennen.

Welke signalen kunnen duiden op radicalisering?

Vaak zien we dat verschillende factoren invloed kunnen hebben op het radicaliseringsproces en dat het proces niet volgens een vast patroon verloopt. Er zijn allerlei signalen die op zichzelf geen duidelijkheid geven, maar die samen een bepaalde situatie wel zorgelijk kunnen maken:

- Extreme uitspraken met nadruk op wij-zij tegenstellingen die te maken hebben met afkomst, politiek of religie.
- Afwijzende en haatdragende houding tegenover de Nederlandse maatschappij, autoriteiten en/of groepen in de maatschappij.
- Goedpraten van aanslagen of geweld naar burgers.
- Bezoeken van sociale mediagroepen, websites of bijeenkomsten die haat en geweld promoten.
- Ruzie zoeken of agressief gedrag richting anderen vanwege hun achtergrond of andere mening.
- Zich isoleren of terugtrekken van andersdenkenden.
- Fanatiek bezig zijn met de (nieuwe) ideologische of religieuze identiteit.

³ Stichting School & Veiligheid via <https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/radicalisering-vo/#over-radicalisering>

¹ NJI via <https://www.nji.nl/radicalisering>

² Visie Nidos via <https://www.nidos.nl/home/misnie-en-visie-van-nidos/visie-nidos/>

Handreiking

Herkennen van radicalisering bij minderjarige vluchtelingen

Het voorkomen van radicalisering

Radicaal gedrag komt ergens vandaan. Vaak is er een voedingsbodempunt vanuit persoonlijke omstandigheden of vanuit maatschappelijke gebeurtenissen die radicalisering kunnen triggeren. Het is van belang goed zicht te houden op wat de minderjarige bezig houdt en wat de invloed is van mensen om hem heen. Wees alert op 'ronselaars' en werk aan weerbaarheid.

Wat te doen bij zorgen of signalen van radicalisering

Het is van belang om zorgen rondom radicalisering tijdig te signaleren zodat indien nodig passende begeleiding of ondersteuning geboden kan worden, om zo verdere radicalisering te voorkomen.

- Bespreek je vermoedens eerst met een collega, een interne aandachtfunctionaris of gedragswetenschapper. Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk en vermijd interpretaties. Delen zij de vermoedens?
- Blijf goed in contact en wijs de minderjarige niet af op gedrag en uitspraken. Afwijzing kan het gedrag versterken en ervoor zorgen dat een persoon zich (verder) terugtrekt.
- Zijn je zorgen niet weggenomen of heb je twijfels? Leg de signalen anoniem voor aan het Landelijk Steunpunt Extremisme.

Samen met een medewerker van het Landelijk Steunpunt Extremisme kun je anoniem de situatie en de zorgen bespreken. Wij kunnen advies en handelingsperspectief bieden zonder de persoonsgegevens van de minderjarige. Wanneer we samen tot de conclusie komen dat de zorgen verder onderzocht moeten worden kan het Landelijk Interventieteam Vreemdelingenketen (LIV), onderdeel van het LSE, ingezet worden. Het LIV ondersteunt bij zorgen omtrent radicalisering bij asielzoekers en statushouders en bestaat uit een team van experts op het gebied van duiding van radicalisering, jihadisme, geopolitiek, psychopathologie in de vreemdelingenketen. Binnen een LIV-traject gaat een case-manager in gesprek met de jongere om te onderzoeken of er daadwerkelijk sprake is van radicalisering en geeft een advies over passende zorg of begeleiding. Het LSE werkt volgens de AVG-richtlijnen, dit betekent dat we zeer zorgvuldig te werk gaan waarbij we de privacy en veiligheid van alle betrokkenen waarborgen.

Vragen of meer informatie?

Het Landelijk Steunpunt Extremisme biedt hulp en advies aan burgers en professionals in de omgang met radicalisering en extremisme. Wij werken op het snijvlak van zorg en veiligheid. Wij maken en houden contact, onbevooroordeeld. Vanuit een professionele houding en met kennis van zaken. Betrokken bij onze cliënten en bevlogen in ons werk. Daarbij zijn mensenrechten, de kaders van de Nederlandse wet en de nationale veiligheid leidend. Wij baseren ons op de laatste wetenschappelijke inzichten en kennis over radicaliseringsprocessen.

Heb je algemene of specifieke vragen over (mogelijke) radicalisering, dan kun je contact opnemen via de website: www.landelijksteunpuntextremisme.nl of via het telefoonnummer: [088 - 20 80 080](tel:088-2080080).

Geïnteresseerd in preventie van radicalisering? Kijk dan ook eens naar het aanbod van de Expertise-unit Sociale Stabiliteit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid via de [website www.socialestabiliteit.nl](http://www.socialestabiliteit.nl) of via het telefoonnummer [070 - 333 4558](tel:070-3334558).

